

მუნიციპალური და რეგიონული სტატისტიკის წარმოების ქართული პრაქტიკა და ევროკავშირთან ასოცირების შესახებ შეთანხმებით აღებული ვალდებულებები

პანტელეიმონ (პაატა) კლდიაშვილი

ბიზნესის ადმინისტრირების დოქტორი, პროფესორი, ქუთაისის უნივერსიტეტი
panteleimon.kldiashvili@unik.edu.ge

აბსტრაქტი

ნაშრომში განხილულია საქართველოში მუნიციპალური და რეგიონული სტატისტიკის წარმოების მდგომარეობა ქვეყნის მიერ ევროკავშირთან ასოცირების შეთანხმებით აღებული ვალდებულებების ჩრდილში. გაანალიზებულია ევროკავშირის წევრ სახელმწიფოებში მუნიციპალური და რეგიონული სტატისტიკის წარმოების მარეგულირებელი დოკუმენტების მოთხოვნები, ასევე შეფასებულია შესაბამისი ქართული საკანონმდებლო და ნორმატიული ბაზა და პრაქტიკაში მათი იმპლემენტაციის ხარისხი. გამოვლენილია ქვეყანაში მუნიციპალური და რეგიონული სტატისტიკის ეფექტიანი წარმოების წინაშე არსებული ძირითადი გამოწვევები და ჩამოყალიბებულია მოსაზრებები მათი ეტაპობრივი დაძლევისათვის, რაც ჩვენი აზრით, უზრუნველყოფს ეროვნული პრაქტიკის ეტაპობრივ დაახლოებას შესაბამის ევროპულ პრაქტიკასთან.

საკვანძო სიტყვები: მუნიციპალური სტატისტიკა; რეგიონული სტატისტიკა; ევროკავშირთან ასოცირების შესახებ შეთანხმება.

JEL: R1

DOI: <https://doi.org/10.52244/c.2023.11.30>

ციტირებისათვის: კლდიაშვილი პ. (2023) მუნიციპალური და რეგიონული სტატისტიკის წარმოების ქართული პრაქტიკა და ევროკავშირთან ასოცირების შესახებ შეთანხმებით აღებული ვალდებულებები. საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „ადამიანური კაპიტალი, ინსტიტუტები, ეკონომიკური ზრდა“. შრომების კრებული. ქუთაისის უნივერსიტეტი. გვ. 245-253. DOI: <https://doi.org/10.52244/c.2023.11.30>

შესავალი

„ასოცირების შესახებ შეთანხმება ერთის მხრივ, საქართველოსა და მეორეს მხრივ, ევროკავშირს და ევროპის ატომური ენერჯის გაერთიანებას და მათ წევრ სახელმწიფოებს შორის“, რომელიც 2014 წელს გაფორმდა, აკისრებს საქართველოს სახელმწიფოს გარკვეული ვალდებულებების შესრულებას სხვადასხვა, მათ შორის სტატისტიკის წარმოების მიმართულებით. კერძოდ, შეთანხმების მე-5 კარის, მე-4 თავი მთლიანად ეძღვნება აღნიშნულ მიმართულებას და მისი პირველივე მუხლი (286) ადგენს: „მხარეები განავითარებენ და განამტკიცებენ თანამშრომლობას სტატისტიკის საკითხებზე, რაც ხელს შეუწყობს დროული, საერთაშორისო დონეზე შესადარისი და საიმედო სტატისტიკური მონაცემების

უზრუნველყოფის გრძელვადიანი მიზნების შესრულებას. მოსალოდნელია, რომ მდგრადი, ეფექტიანი და პროფესიონალურად დამოუკიდებელი ეროვნული სტატისტიკის სისტემა საქართველოსა და ევროკავშირის მოქალაქეებს, ბიზნესებსა და გადაწყვეტილებების მიმღებთ მიაწვდის რელევანტურ ინფორმაციას, რაც საშუალებას მიცემთ, მის საფუძველზე მიიღონ ინფორმირებული გადაწყვეტილებები. ეროვნული სტატისტიკის სისტემა დაიცავს გაეროს „ოფიციალური სტატისტიკის ფუნდამენტურ პრინციპებს“, სტატისტიკის სფეროში ევროკავშირის კანონმდებლობის, მათ შორის, „ევროპის სტატისტიკის პრაქტიკის კოდექსის“ გათვალისწინებით, ეროვნული სტატისტიკის სისტემის ევროპის სტატისტიკის ნორმებსა და სტანდარტებთან შესაბამისო-

ბაში მოყვანის მიზნით“ (ასოცირების შესახებ შეთანხმება; 2014).

გამომდინარე იქედან, რომ დღესდღეობით ეროვნული სტატისტიკის სისტემის ერთერთი ყველაზე სუსტი ნაწილი არის რეგიონული და განსაკუთრებით მუნიციპალური სტატისტიკის წარმოების მიმართულება, გადაწყვეტით წარმოდგენილი კვლევის ფარგლებში სწორედ ამ მიმართულების შეფასება მოვახდინოთ ასოცირების შეთანხმებით აღებულ ვალდებულებებთან მიმართებაში. სრულყოფილი შეფასებისათვის კი მიზანშეწონილად მიგვაჩნია, ერთი მხრივ, განვიხილოთ რეგიონული და მუნიციპალური სტატისტიკის წარმოების კუთხით ევროკავშირის რეგულაციების მოთხოვნები, ხოლო მეორე მხრივ, შესაბამისი ქართული კანონმდებლობა და ნორმატიული ბაზა, ისევე როგორც არსებული პრაქტიკა.

კვლევის მიზანი: მუნიციპალური და რეგიონული სტატისტიკის წარმოების სისტემის შეფასება საქართველოში, ევროკავშირთან ასოცირების ხელშეკრულებით აღებული ვალდებულებების კონტექსტში.

რეგიონული და მუნიციპალური სტატისტიკის წარმოების ევროპული და ქართული სისტემის ანალიზი

რეგიონული და მუნიციპალური სტატისტიკის სიმწირე და ცალკეულ შემთხვევებში არარსებობა, მნიშვნელოვნად აფერხებს ინფორმირებული გადაწყვეტილებების მიღებას როგორც საჯარო სექტორისათვის (მ.შ. რეგიონული და მუნიციპალური ხელისუფლების ორგანოები), ისე ბიზნეს სუბიექტების, მათ შორის პოტენციური ინვესტორებისა და ფიზიკური პირებისათვის.

გამომდინარე აქედან, ქვეყანაში რეგიონული და მუნიციპალური სტატისტიკის წარმოების ეფექტიანი, თანამედროვე ევროპული სტანდარტის შესაბამისი სისტემის დაწერგვა არის კრიტიკულად მნიშვნელოვანი

არა მხოლოდ ასოცირების შეთანხმებით აღებული ვალდებულების ფორმალური შესრულებისათვის, არამედ რეგიონულ და მუნიციპალურ დონეზე საჯარო, ბიზნეს და სამოქალაქო პროექტების ეფექტიანი დაგეგმვისათვის და მათი განხორციელებით მიღებული შედეგების ობიექტური შეფასებისათვის. შესაბამისად, ასოცირების შეთანხმებით აღებული ვალდებულებების შესრულება განხილული უნდა იქნეს, როგორც ამ უკანასკნელის უზრუნველყოფის მექანიზმი. თავის მხრივ, ეროვნული სტატისტიკის სისტემის გაეროს „ოფიციალური სტატისტიკის ფუნდამენტურ პრინციპებთან“ და სტატისტიკის სფეროში ევროკავშირის კანონმდებლობის, მათ შორის, „ევროპის სტატისტიკის პრაქტიკის კოდექსთან“ და ყოველწლიურად განახლებად „სტატისტიკური მოთხოვნების კრებულთან“ შესაბამისობის უზრუნველყოფისათვის, აუცილებელი საწყისი პირობა არის ეროვნული კანონმდებლობის მათთან სრული შესაბამისობის უზრუნველყოფა. ამასთან, შესაბამისობის ხარისხის შეფასებისათვის, პირველ რიგში აუცილებელია ზუსტად გავერკვეთ ასოცირების შეთანხმებით გათვალისწინებული, ზემოთ აღნიშნული დოკუმენტების მოთხოვნებში, ხოლო შემდეგ გავავლოთ პარალელები ეროვნულ კანონმდებლობასთან და არსებულ პრაქტიკასთან (კლდიაშვილი, ოყრეშიძე, 2023).

გაეროს „ოფიციალური სტატისტიკის ფუნდამენტური პრინციპები“ ადგენს ოფიციალური სტატისტიკის 10 ფუნდამენტურ პრინციპს (ოფიციალური სტატისტიკის ფუნდამენტური პრინციპები; 2014), რომელსაც ეფუძნება მსოფლიოს არაერთი ქვეყნის და მათ შორის ევროკავშირის შესაბამისი ნორმატიული ბაზა. ერთერთი ძირითადი დოკუმენტი, რომელსაც ევროპის კავშირი ამ მიმართულებით პრაქტიკაში იყენებს, არის „ევროპის სტატისტიკის

პრაქტიკის კოდექსი“. მის პრეამბულაშია აღნიშნულია, რომ ის არის თვითრეგულირების ინსტრუმენტი და ეფუძნება 16 პრინციპს, რომელიც მოიცავს ინსტიტუციურ გარემოს, სტატისტიკურ პროცესებსა და სტატისტიკურ შედეგებს (ევროპის სტატისტიკის პრაქტიკის კოდექსი; 2017). გარდა ამისა, ევროსტატის მიერ ყოველწლიურად გამოიცემა „**სტატისტიკური მოთხოვნების კრებული**“, რომელიც წარმოადგენს კონკრეტულ სახელმძღვანელო მითითებებსა და ინსტრუქციებს სტატისტიკის წარმოების შესახებ. ის ასევე იძლევა სტატისტიკის წარმოების ძირითადი საცნობარო ინფორმაციის მიმოხილვას, თითოეული სტატისტიკური დომენის მოკლე აღწერას და სტატისტიკის შედგენისთვის მიმდინარე სამართლებრივი აქტებისა და სხვა შესაბამისი დოკუმენტების ნუსხას, აგრეთვე მეთოდოლოგიურ ინფორმაციას. ყველა აღნიშნული ინფორმაცია დალაგებულია ძირითადი სტატისტიკური დარგებისა და ქვედარგების, ასევე მიმართულებების მიხედვით. მოქმედ 2023 წლის დოკუმენტში სხვა დარგებთან ერთად არის დარგი ნომერი 4: გარემო და მრავალ დომენური სტატისტიკა, რომლის ქვედარგი - 4.2. რეგიონული და გეოსივრცითი სტატისტიკური ინფორმაცია, თავის მხრივ, წარმოდგენილია შემდეგი სტრუქტურით:

„4.2.1. რეგიონული სტატისტიკა და მისი კოორდინაცია:

- ა) რეგიონული შრომის ბაზრის სტატისტიკა
- ბ) რეგიონული სტატისტიკა ტიპოლოგიების მიხედვით
- გ) სოფლის მეურნეობის სტატისტიკა
- დ) ბიზნესის სტატისტიკა
- ე) გარემოსდაცვითი სტატისტიკა
- ვ) მეცნიერება და ტექნოლოგია
- ზ) ტურიზმის სტატისტიკა
- თ) საზოგადოებრივი ჯანმრთელობა
- ი) განათლება) დემოგრაფია და მიგრაცის სტატისტიკა

- ციის სტატისტიკა
  - ლ) საინფორმაციო საზოგადოების სტატისტიკა
  - 4.2.2. ქალაქების (City) სტატისტიკა;
  - 4.2.3. გეოგრაფიული საინფორმაციო სისტემა (GISCO);
  - 4.2.4. NUTS კლასიფიკაციის მართვა;
  - 4.2.5. მიწათსარგებლობისა და მიწის საფარის სტატისტიკა“ (სტატისტიკური მოთხოვნების კრებული; 2023).
- მეთოდოლოგიაში, ქალაქების სტატისტიკის (4.2.2) თავში სახელმძღვანელო მითითებები მოცემულია ცალკე დოკუმენტის სახით, რომელიც ადგენს ქალაქების შესახებ დასამუშავებელი სტატისტიკური ინფორმაციის ნუსხას, შემდეგი სახით:
- „ქალაქების დემოგრაფიული სტატისტიკა
    - მოსახლეობა ასაკისა და სქესის მიხედვით
    - მოსახლეობა დაბადების ადგილისა და მოქალაქეობის მიხედვით
    - საყოფაცხოვრებო სტატისტიკა
    - საცხოვრებელი ადგილი
  - ქალაქების სოციალური სტატისტიკა
    - საცხოვრისი
    - ჯანმრთელობა
    - დანაშაული
  - ქალაქებში ცხოვრების ეკონომიკური ასპექტები
    - შრომის ბაზრის სტატისტიკა
    - დასაქმება ეკონომიკური საქმიანობების მიხედვით
  - განათლებისა და ტრენინგების სტატისტიკა ქალაქებში
    - ჩართულობა განათლების სისტემასა და ტრენინგში
    - განათლების დონის მაჩვენებლები
  - გარემოსდაცვითი სტატისტიკა ქალაქებში
    - ჰაერის ხარისხი
    - ნარჩენების მართვა
    - მიწათსარგებლობა

- ტრანსპორტის და გადაადგილების სტატისტიკა ქალაქებში
- კულტურა და დასვენება
- ტურიზმის სტატისტიკა ქალაქებში“ (სტატისტიკური მოთხოვნების კრებული; 2023).

წარმოდგენილი დოკუმენტები, იძლევიან ამომწურავ ინფორმაციას თუ რას უნდა მოიცავდეს ოფიციალური სტატისტიკური ინფორმაცია რეგიონულ და მუნიციპალურ დონეზე, რომელიც იკრიბება, მუშავდება და ქვეყნდება სახელმწიფო სტატისტიკური ორგანოების მიერ ევროკავშირის წევრ ქვეყანაში. ასევე, იძლევიან მეთოდოლოგიას და სახელმძღვანელო მითითებებს, თუ როგორ უნდა მოხდეს შესაბამისი მონაცემების შეგროვება, დამუშავება და გამოქვეყნება. გამომდინარე აქედან, ნათელია თუ რასთან შესაბამისობა უნდა უზრუნველყოს საქართველომ ეტაპობრივად, როგორც ასოცირების შეთანხმების მონაწილე ქვეყანამ.

ძირითადი სამართლებრივი დოკუმენტი, რომელიც ქვეყანაში სტატისტიკის წარმოებას არეგულირებს არის საქართველოს კანონი „ოფიციალური სტატისტიკის შესახებ“, საქართველოს მთავრობის დადგენილება, საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის დებულების დამტკიცების შესახებ, ასევე სამსახურის აღმასრულებელი დირექტორის მიერ დამტკიცებული აქტები, მათ შორის: შინაგანაწესი, სამსახურის ტერიტორიული ორგანოებისა და სტრუქტურული ერთეულების დებულებები.

კანონის დეკლარირებული მიზანია „ოფიციალური სტატისტიკის გაეროს ფუნდამენტური პრინციპებისა და ევროპის სტატისტიკის პრაქტიკის კოდექსის შესაბამისად, აგრეთვე სტატისტიკის საერთაშორისოდ აღიარებული ძირითადი პრინციპების საფუძველზე ქვეყანაში დამოუკიდებელი, ობიექტური და სანდო სტატისტიკის წარმოების უზრუნველყოფა“ (საქართველოს

კანონი „ოფიციალური სტატისტიკის შესახებ“; 2009 წ; მუხლი 1, პუნქტი 1). აღნიშნული მიზანი გამომდინარეობს და სრულად შეესაბამება იმ ვალდებულებებს რაც ქვეყანას ასოცირების შეთანხმებით აქვს აღებული ამ მიმართულებით.

კანონი „განსაზღვრავს ოფიციალური სტატისტიკის არსს, მიზნებსა და პრინციპებს, ადგენს სტატისტიკის წარმოებისა და მისი წარმოების შედეგად მიღებული ინფორმაციის შენახვისა და გავრცელების, მოსახლეობის საყოველთაო აღწერის სამართლებრივ საფუძვლებს, ოფიციალურ სტატისტიკაზე პასუხისმგებელ ორგანოთა სისტემას და მათ ფუნქციებს“ (საქართველოს კანონი „ოფიციალური სტატისტიკის შესახებ“; 2009 წ; მუხლი 1, პუნქტი 2).

ცალსახად უნდა ითქვას, რომ კანონით დადგენილი პრინციპები სრულად ემთხვევა გაეროს ოფიციალური სტატისტიკის ფუნდამენტურ პრინციპებს.

კანონით, ქვეყანაში სტატისტიკის წარმოება და სტატისტიკური ინფორმაციის გავრცელება ხდება საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის (საქსტატის) მიერ, რომლის ძირითად ფუნქცია-მოვალეობებს ასევე კანონი ადგენს, ხოლო კონკრეტული საკითხები განსაზღვრულია საქართველოს მთავრობის დადგენილებით - საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის დებულებით. აღნიშნული დებულება ასევე ადგენს საქსტატის საქმიანობის ძირითად მიზნებსა და ამოცანებს, მმართველობით სისტემას და სტრუქტურას, რომელიც შემდეგ სტრუქტურულ ერთეულებს მოიცავს:

- „სტრატეგიული დაგეგმვის და კოორდინაციის დეპარტამენტი;
- საერთაშორისო და საზოგადოებასთან ურთიერთობის დეპარტამენტი;
- შიდა აუდიტის დეპარტამენტი;
- ინფორმაციული ტექნოლოგიების დეპარტამენტი;
- ეროვნული ანგარიშების დეპარტამენტი;

- ბიზნეს სტატისტიკის დეპარტამენტი;
- ფასების სტატისტიკის დეპარტამენტი;
- სოციალური სტატისტიკის დეპარტამენტი;
- სოფლის მეურნეობისა და გარემოს სტატისტიკის დეპარტამენტი;
- მოსახლეობის აღწერისა და დემოგრაფიული სტატისტიკის დეპარტამენტი;
- საგარეო ვაჭრობისა და უცხოური ინვესტიციების სტატისტიკის დეპარტამენტი“ (საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის დებულება; 2013 წ.; მუხლი 7, პუნქტი 2).

სამსახურის დებულებაში მოცემულია თითოეული დეპარტამენტის ძირითადი ფუნქციები, რომლებიც კიდევ უფრო დეტალურად წარმოდგენილია შესაბამისი დეპარტამენტის დებულებაში. გარდა დეპარტამენტებისა, საქსტატის სტრუქტურაში ასევე წარმოდგენილია 11 ტერიტორიული ორგანო, მათ შორის დედაქალაქსა და 10 რეგიონულ ცენტრში, რომელთა ფუნქციები ასევე დეტალურად არის გაწერილი მათსავე დებულებაში.

საქსტატის სტრუქტურული ერთეულებისა და ტერიტორიული ორგანოების დებულებების გაცნობის შედეგად შეიძლება ითქვას, რომ არცერთ მათგანს, ფუნქცია-მოვალეობების ჩამონათვალში არ აქვს რეგიონული და/ან მუნიციპალური სტატისტიკის წარმოების ფუნქცია.

„ოფიციალური სტატისტიკის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-3 მუხლის „თ“ ქვეპუნქტის შესაბამისად, საქართველოს მთავრობა ყოველწლიურად ამტკიცებს სტატისტიკური სამუშაოების წლიურ პროგრამას და სამუშაოების მოცულობას. აღნიშნული დოკუმენტი შეიძლება განვიხილოთ როგორც საქსტატის წლის სამოქმედო გეგმა, რომელიც ერთი მხრივ, ადგენს შესასრულებელი სამუშაოს ნუსხას, ინფორმაციის წყაროს, საიდანაც მოხდება ინფორმაციის მიღება და ინსტრუმენტს, რომელსაც იყე-

ნებს ამ ინფორმაციის მოსაპოვებლად, ასევე ინფორმაციის მიღების პერიოდულობას, შემსრულებელ უწყებას და დამუშავებული ინფორმაციის გავრცელების ვადებს, ხოლო მეორე მხრივ, შესასრულებელი სამუშაოს მოცულობას - ცალკეული დარგებისა და მიმართულებების მიხედვით იმ მაჩვენებლების ნუსხას, რომელიც დამუშავებული და გამოქვეყნებული უნდა იქნეს საქსტატის მიერ.

უკანასკნელი წლების განმავლობაში მთავრობის მიერ დამტკიცებული წლიური პროგრამები, სხვადასხვა სტატისტიკურ მიმართულებებთან ერთად ასევე მოიცავს ცალკე განყოფილებას სახელწოდებით: „სტატისტიკური ინფორმაცია საქართველოს რეგიონების მიხედვით“. მასში მოცემულია სტატისტიკური ინფორმაციების ნუსხა, რომელიც მუშავდება და ქვეყნდება რეგიონულ ჭრილში, თუმცა აღნიშნულ პროგრამებში არაფერია ნათქვამი მუნიციპალურ ჭრილში სტატისტიკური ინფორმაციების მოპოვების, დამუშავებისა და გამოქვეყნების შესახებ.

მიუხედავად აღნიშნულისა, პრაქტიკაში საქსტატის მიერ ხდება როგორც რეგიონული, ისე მუნიციპალური სტატისტიკის დამუშავება. უფრო მეტიც, 2023 წლის 13 თებერვალს საქართველოს სტატისტიკის ეროვნულმა სამსახურმა გამართა „რეგიონული და მუნიციპალური პორტალის“ პრეზენტაცია. სამსახურის განცხადების შესაბამისად „პორტალი ევროკავშირის, დანიისა და გაეროს განვითარების პროგრამის (UNDP) მიერ მხარდაჭერილი პროექტის ფარგლებში მომზადდა და მისი მიზანია მუნიციპალურ დონეზე სტატისტიკური შესაძლებლობების განვითარება, სტატისტიკის წარმოების გაუმჯობესება და ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის გაზრდა, რაც თავის მხრივ, ხელს შეუწყობს ადგილობრივ დონეზე განვითარების ღონისძიებების დაგეგმვასა და მონიტორინგს. პორტალი შე-

საძლებლობას იძლევა შედარდეს ძირითადი მაჩვენებლები, როგორც რეგიონების ასევე მუნიციპალიტეტების დონეზე. პორტალზე არსებული 80-მდე მაჩვენებელი მოიცავს ისეთ სფეროებს, როგორცაა: მოსახლეობა და დემოგრაფია, ჯანდაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა, განათლება, კულტურა, მშენებლობა, ტურიზმი, ბიზნეს რეგისტრი, ბიზნეს სექტორი და სხვა“.

ცალსახად უნდა ითქვას, რომ აღნიშნული პორტალის შექმნა წინადადგმული ნაბიჯია, როგორც ასოცირების შეთანხმებით აღებული ვალდებულებების შესრულების კუთხით, ისე საქართველოს კანონით „ოფიციალური სტატისტიკის შესახებ“ დეკლარირებული მიზნების სრულყოფილი რეალიზაციისათვის. ასევე უდავოა ის გარემოება, რომ რეგიონული და მუნიციპალური სტატისტიკის გამართული სისტემის არსებობა მნიშვნელოვნად დაეხმარება ცენტრალურ თუ ადგილობრივ დონეზე მოქმედ არაერთ აქტორს როგორც საჯარო ისე კერძო სექტორში, უფრო ეფექტიანად, ობიექტურ სტატისტიკურ ინფორმაციაზე დაყრდნობით დაგეგმონ თავიანთი საქმიანობა და ასეთივე ინფორმაციით შეაფასონ განხორციელებული პროექტების/აქტივობების შედეგები.

პორტალი სხვა შესაძლებლობასთან ერთად, საშუალებას იძლევა მოხდეს რეგიონებისა და მუნიციპალიტეტების შედარება სხვადასხვა მაჩვენებლების მიხედვით, თუმცა ისიც უნდა აღნიშნოს, რომ სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის შეფასებისათვის მნიშვნელოვანი და საინტერესო არაერთი მაჩვენებელი (მაგალითად: მთლიანი შიდა პროდუქტი, მთლიანი შიდა პროდუქტი ერთ სულ მოსახლეზე, უმუშევრობის დონე და ა.შ.), რომლებიც მოცემული და შესაბამისად შესადარისი არის რეგიონების დონეზე, არ არის მოცემული/შესადარისი მუნიციპალიტეტების ჭრილში. ასევე, პორტალზე მუნიციპალი-

ლურ დონეზე არ არის წარმოდგენილი არაერთი სხვა მნიშვნელოვანი სოციალურ-ეკონომიკური მაჩვენებელი, რომელიც წარმოდგენილია რეგიონულ დონეზე. ასეთი მაჩვენებლების კატეგორიას მიეკუთვნება ბიზნეს სექტორის მაჩვენებლები საქმიანობის სახეების, საკუთრების ფორმისა და საწარმოთა ზომის მიხედვით; ფასებისა და ინფლაციის ამსახველი მაჩვენებლები და ა.შ. ცალკეული მიმართულების მაჩვენებლები (მაგალითად სოფლის მეურნეობის მაჩვენებლები) წარმოდგენილია როგორც რეგიონულ ისე მუნიციპალურ ჭრილში, თუმცა მათი დეტალიზაციის ხარისხი და მომცველობა მუნიციპალურ დონეზე გაცილებით დაბალია რეგიონულ დონესთან შედარებით.

რეგიონული და მუნიციპალური სტატისტიკის პორტალის ყველაზე ობიექტური შემფასებლები შეიძლება იყვნენ მისი უშუალო მომხმარებლები - რეგიონული და მუნიციპალური საჯარო სტრუქტურები, კერძო სექტორი (ბიზნესი და არასამთავრობო ორიგანიზაციები), მკვლევარები/აკადემიური წრეების წარმომადგენლები. შესაბამისად, ჩვენს მიერ მოხდა მათთან ჩაღრმავებული ინტერვიუების ორგანიზება და მიღებული ინფორმაციების გაანალიზება, რის შედეგადაც გამოიკვეთა:

- ყველა რესპოდენტი მიესალმება რეგიონული და მუნიციპალური სტატისტიკის პორტალის შექმნას და მიიჩნევენ, რომ ამით გაიზარდა შესაბამის სტატისტიკურ ინფორმაციაზე ხელმისაწვდომობა;
- რესპოდენტების უმეტესობა თვლის, რომ პორტალზე წარმოდგენილი ინფორმაცია, განსაკუთრებით მუნიციპალიტეტებთან მიმართებაში მწირია და აუცილებელია მისი ეტაპობრივი შევსება;
- საჯარო სტრუქტურების წარმომადგენლები გამოთქვამენ სურვილს, რომ პორ-

ტალზე ინფორმაცია მუნიციპალიტეტებთან მიმართებაში, წარმოდგენილი იყოს, არა თუ მუნიციპალურ, არამედ მუნიციპალიტეტის ტერიტორიული/ადმინისტრაციული ერთეულების დონეზეც, რაც საშუალებას მისცემთ მათ უფრო ეფექტიანად დაგეგმონ ადგილობრივი პროგრამები და პროექტები. ასევე, მათი აზრით, პორტალის ეფექტურობას გაზრდის მისი რეალურ დროში დაკავშირება სხვა სახელმწიფო უწყებების, მათ შორის საჯარო, სამოქალაქო და სამეწარმეო რეესტრის ბაზებთან;

- აკადემიური წრეების წარმომადგენლები მიზანშეწონილად მიიჩნევენ, რომ პორტალზე მუნიციპალურ და რეგიონულ დონეზე წარმოდგენილი იქნეს იგივე ინფორმაცია, რაც ეროვნულ დონეზეა, რათა შესაძლებელი იყოს ინფორმაციის სრული შესადარისობა როგორც ჰორიზონტალურ, ისე ვერტიკალურ ჭრილში. ისინი ასევე ხაზს უსვამენ, მუნიციპალური და რეგიონული სტატისტიკის წარმოების ევროპულ სისტემასთან შესაბამისობის მიღწევის მნიშვნელობას;
- ბიზნესის წარმომადგენლები აცხადებენ, რომ მათ ხშირად უწევთ ისეთი ინფორმაციების ალტერნატიული გზებით (მარკეტინგული/ბიზნეს კვლევები) მოპოვება რეგიონის თუ მუნიციპალიტეტის დონეზე, რაც ევროკავშირის ქვეყნებში ოფიციალური სტატისტიკური ორგანოების მიერ მუშავდება და საჯაროდ ქვეყნდება. იგივე პრაქტიკის ქვეყანაში დამკვიდრების შემთხვევაში კი ბიზნესი თავიდან აიცილებდა დამატებით ხარჯებს, რომელსაც სწევს აღნიშნული ინფორმაციების ალტერნატიული გზებით მოპოვებისათვის.

დასკვნები და რეკომენდაციები

ჩატარებული კვლევებიდან, მათ შორის

მოქმედი საკანონმდებლო და ნორმატიული ბაზის ანალიზიდან და არსებული პრაქტიკის შეფასებიდან გამომდინარე, შეგვიძლია დავასკვნათ რომ:

- ეროვნული კანონმდებლობა, რომელიც არეგულირებს ქვეყანაში ოფიციალური სტატისტიკის წარმოების ზოგად პრინციპებს, სრულ თანხვედრაშია შესაბამის ევროპულ კანონმდებლობასთან და ამდენად ამ ნაწილში ასოცირების შეთანხმებით ქვეყნის მიერ აღებული ვალდებულება შეიძლება სრულყოფილად შესრულებულად ჩაითვალოს;
- რეგიონული და მუნიციპალური სტატისტიკის წარმოების სისტემის მარეგულირებელი კანონქვემდებარე ნორმატიული ბაზის და მეთოდოლოგიური უზრუნველყოფის ხარისხი ქვეყანაში აშკარად ჩამოუვარდება შესაბამის ევროპულ ანალოგებს. ამ მხრივ შესაბამისობის ხარისხის გაუმჯობესებისათვის, პირველ რიგში, აუცილებელია სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის სტრუქტურული და/ან ტერიტორიული ერთეულის ან ერთეულების ფუნქცია-მოვალეობებში გაიწეროს რეგიონული და მუნიციპალური სტატისტიკის წარმოების ფუნქცია. ხოლო მეორე რიგში, სტატისტიკური სამუშაოების წლიურ პროგრამაში, რომელსაც საქართველოს მთავრობა ამტკიცებს, მუხლის - „სტატისტიკური ინფორმაცია საქართველოს რეგიონების მიხედვით“, მსგავსად დაემატოს მუხლი - „სტატისტიკური ინფორმაცია საქართველოს მუნიციპალიტეტების მიხედვით“ და დამუშავდეს სათანადო მეთოდოლოგიები მუნიციპალური სტატისტიკური ინფორმაციების შეკრების, დამუშავების და გამოქვეყნების შესახებ;
- რეგიონული და მუნიციპალური სტატისტიკური პორტალის შექმნა, შესაბამისი სტატისტიკის წარმოების კუთხით

ამკარად წინადადებულ ნაბიჯს წარმოადგენს, ვინაიდან მისი ამოქმედებით მნიშვნელოვნად გაუმჯობესდა ამ მხრივ მანამდე არსებული მდგომარეობა, თუმცა აქვე აუცილებლად აღსანიშნავია პორტალის შემდგომი სრულყოფისა და შევსების აუცილებლობა. პირველ ეტაპზე, უზრუნველყოფილი უნდა იქნეს მუნიციპალურ დონეზე იგივე სტატისტიკური ინფორმაციების არსებობა, რაც ამჟამად წარმოდგენილია რეგიონულ დონეზე; მეორე ეტაპზე, მუნიციპალურ და რეგიონულ დონეზე უნდა იქნეს უზრუნველყოფილი იგივე სტატისტიკური ინფორმაციების არსებობა, რაც წარმოდგენილია ეროვნულ

დონეზე; მესამე ეტაპზე, უზრუნველყოფილი უნდა იქნეს მუნიციპალური და რეგიონული სტატისტიკის წარმოების სისტემის სრული შესაბამისობა თანამედროვე ევროპულ პრაქტიკასთან;

- მუნიციპალური და რეგიონული სტატისტიკის ეფექტიანი წარმოებისათვის სტატისტიკის ეროვნულმა სამსახურმა მაქსიმალურად უნდა გამოიყენოს რელევანტური ცენტრალური და ადგილობრივი საჯარო უწყებების რესურსები, შექმნას სისტემა, რომელიც უზრუნველყოფს ყველა საჭირო მხარის ეფექტურ ჩართულობას და შედეგზე ორიენტირებულ თანამშრომლობას.

გამოყენებული ლიტერატურა

კლდიაშვილი პ. ოყრეშიძე ლ. „რეგიონული სტატისტიკის წარმოების ევროპული სისტემის ანალიზი“; საქართველოს ახალგაზრდა ეკონომისტთა ასოციაცია; 2023 წ.; ბმული:

<http://economists.ge/ka/publications/147-mdgradi-epeqtiani-da-propesionalurad-damoukidebeli-regionuli-statistikis-sistemis-advokatureba-saqartveloshi> (უკანასკნელი გადამოწმების თარიღი: 18.10.2023)

„ასოციაციების შესახებ შეთანხმება ერთის მხრივ, საქართველოსა და მეორეს მხრივ, ევროკავშირს და ევროპის ატომური ენერჯის გაერთიანებას და მათ წევრ სახელმწიფოებს შორის“; 2014 წ.; ბმული:

<https://matsne.gov.ge/document/view/2496959> (უკანასკნელი გადამოწმების თარიღი: 18.10.2023);

„ოფიციალური სტატისტიკის ფუნდამენტური პრინციპები“; გაერთიანებული ერების ორგანიზაცია; რეზოლუცია ნომერი: A/RES/68/261, 29 იანვარი 2014 წ.; ბმული:

<https://unstats.un.org/unsd/dnss/gp/fundprinciples.aspx> (უკანასკნელი გადამოწმების თარიღი: 18.10.2023);

ევროპის სტატისტიკის პრაქტიკის კოდექსი; ევროპის კავშირი, 16 ნოემბერი, 2017 წ.; ბმული:

<https://ec.europa.eu/eurostat/documents/4031688/8971242/KS-02-18-142-EN-N.pdf/e7f85f07-91db-4312-8118-f729c75878c7> (უკანასკნელი გადამოწმების თარიღი: 18.10.2023);

სტატისტიკური მოთხოვნების კრებული; ევროპის კავშირი, 2023 წ.; ბმული:

<https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/16262350/KS-GQ-23-008-EN-N.pdf/ad5a933a-307b-11e0-f3a7-2f49feee3c32> (უკანასკნელი გადამოწმების თარიღი: 18.10.2023);

საქართველოს კანონი „ოფიციალური სტატისტიკის შესახებ“; საქართველოს პარლამენტი; 11 დეკემბერი, 2009 წ. ბმული: <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/90946?publication=14> (უკანასკნელი გადამოწმების თარიღი: 18.10.2023);

საქართველოს მთავრობის დადგენილება ნომ.: 406, საჯარო სამართლის იურიდიული პირის - საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის დებულების დამტკიცების შესახებ; საქართველოს მთავრობა; 31 დეკემბერი, 2013 წ. ბმული:

<https://www.matsne.gov.ge/ka/document/view/2179200?publication=0> (უკანასკნელი გადამოწმების თარიღი: 18.10.2023);

საქართველოს მთავრობის დადგენილება ნომ.: 180, სტატისტიკური სამუშაოების 2023 წლის პროგრამის დამტკიცების შესახებ; საქართველოს მთავრობა; 25 იანვარი, 2023 წ. ბმული:

<https://www.geostat.ge/media/51086/statsamushaota-programa-2023.pdf> (უკანასკნელი გადამოწმების თარიღი: 18.10.2023)

Georgian Practice of Producing Municipal and Regional Statistics and Obligations under the Agreement on Association with the European Union

Panteleimon (Paata) Kldiashvili

Doctor of Business Administration, Professor, Kutaisi University

panteleimon.kldiashvili@unik.edu.ge

Abstract

The article discusses the state of production of municipal and regional statistics in Georgia in terms of the country's obligations under the Association Agreement with the European Union. The requirements of the regulatory documents for the production of municipal and regional statistics in the member states of the European Union have been analyzed, as well as the relevant Georgian legislative and the degree of their implementation in practice have been evaluated. The main challenges facing the effective production of municipal and regional statistics in the country are identified and opinions are formulated for their gradual overcoming, which in our opinion ensures the gradual convergence of the national practice with the corresponding European practice.

Keywords: Municipal Statistics, Regional Statistics, Association Agreement with the European Union.

JEL: R1

DOI: <https://doi.org/10.52244/c.2023.11.30>

For citation: Kldiashvili P. (2023) Georgian Practice of Producing Municipal and Regional Statistics and Obligations under the Agreement on Association with the European Union. International Scientific Conference "Human Capital, Institutions, Economic Growth". Proceedings. Kutaisi University. pp. 245-253. DOI: <https://doi.org/10.52244/c.2023.11.30>

References

- Kldiashvili P. Okreshidze L. "Analysis of the European system of production of regional statistics"; Association of Young Economists of Georgia; 2023; Link: <http://economists.ge/ka/publications/147-mdgradi-epeqtiani-daprofesionalurad-damoukidebeli-regionuli-statistikis-sistemis-advokatireba-saqartveloshi> (date of last verification: 18.10.2023)
- "Association Agreement between Georgia on the one hand and the European Union and the European Atomic Energy Union and their member states on the other hand"; 2014; Link: <https://matsne.gov.ge/document/view/2496959> (last verification date: 18.10.2023);
- "Fundamental principles of official statistics"; United Nations; Resolution No.: A/RES/68/261, January 29, 2014; Link: <https://unstats.un.org/unsd/dnss/gp/fundprinciples.aspx> (date of last verification: 18.10.2023);
- European Statistics Code of Practice; European Union, November 16, 2017; Link: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/4031688/8971242/KS-02-18-142-EN-N.pdf/e7f85f07-91db-4312-8118-f729c75878c7> (date of last verification: 18.10.2023);
- Collection of statistical requirements; European Union, 2023; Link: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/16262350/KS-GQ-23-008-EN-N.pdf/ad5a933a-307b-11e0-f3a7-2f49fee3c32> (date of last verification: 18.10.2023);
- Law of Georgia "On Official Statistics"; The parliament of Georgia; December 11, 2009 Link: <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/90946?publication=14> (date of last verification: 18.10.2023);
- Resolution of the Government of Georgia No.: 406, on the approval of the statute of the legal entity under public law - the National Statistical Service of Georgia; Government of Georgia; December 31, 2013 Link: <https://www.matsne.gov.ge/ka/document/view/2179200?publication=0> (date of last verification: 18.10.2023);
- Resolution of the Government of Georgia No.: 180, on the approval of the 2023 program of statistical works; Government of Georgia; January 25, 2023 Link: <https://www.geostat.ge/media/51086/statsamushaota-programa-2023.pdf> (date of last verification: 18.10.2023)